

Snelle partnerwisselingen bij Nijlganzen in de stad Groningen

Klaas van Dijk

Om grip te krijgen op factoren die verantwoordelijk zijn voor de sterke recente toename van de populatie Nijlganzen *Alopochen aegyptiacus* in NW-Europa doe ik sinds 2009 broedbiologisch onderzoek aan in de stad Groningen broedende Nijlganzen. De vogels worden vanaf 2010 gekleuringd en ze worden nauwlettend gevolgd. Hierdoor zijn er van flink wat vogels lange lijsten met waarnemingen. Dit soort lijsten (life lists) worden ook wel levensgeschiedenissen (life histories) genoemd. Aan de hand van zulke lijsten beschrijf ik hier de levensloop van een mannetje Nijlgans en van zijn drie partners. In deze bijdrage zal ik betogen dat waarnemingen van gekleurde vogels sterk aan waarde winnen als waarnemers zich niet alleen beperken tot het noteren van basale gegevens over plaats en datum.

Materiaal en methode

In 2010 is Frank Majoor gestart met een RAS-project (Retrapping Adults for Survival) bij Nijlganzen in de stad Groningen (hierna Groningen). Jaarlijks worden broedvogels en nog niet vliegvlugge jongen gevangen en geringd met een metalen ring van het Vogeltrekstation aan de tibia en met een grote kleurring met een unieke inscriptie aan iedere tarsus. De vogels worden met voer gelokt en vervolgens gevangen met de hand, via een strikje op de grond aan een lijn of door ze in een fuik te drijven. Het geslacht en de leeftijd worden bepaald aan de hand van geluid en verenkleedkenmerken (details in van Dijk 2016). Parken in Haren en Hoogezand horen tot het studiegebied. In het studiegebied zijn in de periode 2010-2017 in totaal 243 Nijlganzen geringd (184 hiervan zijn jongen). De ringinspanning is van jaar op jaar wisselend en het lukt lang niet altijd om alle jongen van een broedpaar te vangen. Broedresultaten en andere broedbiologische parameters worden nauwkeurig bijgehouden, deels door dagelijkse bezoeken aan broedparen. Nijlganzen zijn monogaam. Alleen de vrouwtjes broeden en haar mannetje staat dan bijna altijd in de buurt te waken. Vrouwtjes hebben een dagelijkse broedpauze en worden dan vergezeld door hun mannetje. Vanaf de geboorte duurt het ongeveer elf weken voordat de jongen goed kunnen vliegen. Nijlganzen hebben een simultane slagpenrui. Bepalingen van de ruiscore zijn ontleend aan Ginn & Melville (1983).

In deze bijdrage ligt de focus op de levensloop van het mannetje wit F / geel N (WFYN) en op die van zijn drie partners. Dit mannetje had in zes opeenvolgende jaren (2011-2016) een broedterritorium langs de Morgensterlaan in het noorden van Groningen (53°13'58"N; 06°32'40"O). Het territorium is een

Figuur 1. Dit artikel beschrijft de levensloop van het mannetje Nijlgans wit F / geel N (WFYN). Deze Nijlgans had zes jaar lang een broedterritorium langs de Morgensterlaan in de stad Groningen. Hij is hier op 8 juni 2011 als adulte broedvogel geringd. WFYN is op 19 december 2016 voor het laatst gezien. Hij had in deze periode drie verschillende partners. Oostersluis, 25 augustus 2011 (foto Ana Buren).

langgerekt parkachtig gebied van ongeveer 400 bij 100 meter. Het gebied bestaat uit grasvelden met bomen en een sportveld en het wordt intensief gebruikt door mensen. Verder zijn er sloten en een vijver met twee drijvende eco-eilandjes. WFYN (Arnhem 8.053.877) is hier op 8 juni 2011 als adult geringd. Hij was toen gepaard met een broedend vrouwtje die hier op 21 juni 2011 als adult is geringd (rood J / wit 0, RJW0, Arnhem 8.053.850). Hun geboorteplaats, hun leeftijd (na 2KJ bij het ringen) en hun eerdere activiteiten zijn onbekend. Vanaf 2014 was WFYN gepaard met wit R / geel U (WRYU, Arnhem 8.053.875). Dit vrouwtje was op 8 juni 2011 als jong geringd bij de Orionvijver (53°13'39"N; 06°32'36"O). Na haar dood in maart 2016 kwam het derde vrouwtje in beeld. Deze vogel (rood J / wit 8, RJW8, Arnhem 8.054.132) was op 26 juni 2013 als jong geringd bij de Bernlefvijver (53°13'55"N; 06°32'24"O). De Bernlefvijver ligt 300 meter naar het westen en de Orionvijver ligt 400 meter naar WZW. De ouders van WRYU waren geringd en de ouders van RJW8 waren ongeringd. Het tweede en het derde vrouwtje zijn dus geen zusters van elkaar. Het mannetje WFYN is voor het laatst gezien op 19 december 2016.

De beschrijving is opgesplitst in drie tijdvakken. Deze tijdvakken lopen synchroon met de drie partners van WFYN. De levenslopen worden uitgebreid beschreven om de waarnemingen in een context te plaatsen en omdat erg weinig is gepubliceerd over de broedbiologie en de ruistrategie van de soort op het niveau van een individu (Cramp & Simmons 1980, met aanvullingen). De beschrijvingen zijn gebaseerd op eigen waarnemingen. Ze zijn aangevuld met informatie uit geese.org en uit een database van Frank Majoor. Bewegingen buiten het studiegebied worden niet behandeld. In de discussie ga ik in op de meerwaarde van een gekleurde populatie bij het krijgen van inzichten in aspecten van de broedbiologie van deze soort.

De periode 2011-2013

In de eerste drie jaren was WFYN gepaard met RJW0. In deze periode heeft dit vrouwtje in alle drie jaren langdurig gebroed zonder dat er jongen zijn geboren. In 2011 en in 2012 zat het nest in dezelfde holte in de top van een relatief hoge knotwilg in het midden van het broedterritorium. In 2011 heeft RJW0 bijna vier maanden gebroed alvorens ze is gestopt. Dit geval is uitgebreid beschreven in Van Dijk (2012). In 2012 waren beide vogels vanaf 11 maart aanwezig. Beide werden ook gezien op 13, 20 en 23 maart. Op 24, 25 en 30 maart zag ik alleen het wakende mannetje. Op 5 april zag ik RJW0 broeden op het nest (haar kop was net zichtbaar). Daarna zag ik tot aan begin juni bijna altijd alleen het wakende mannetje. Dat was ook zo op 8, 9, 10 en 11 juni. Op 16 juni was RJW0 gestopt met broeden. In 2012 heeft ze dus zeker 2½ maand gebroed. In 2013 waren beide vogels vanaf 17 februari aanwezig.

Op 27 maart was RJW0 nog niet aan het broeden. Op 3 april zat ze op een nest op een eco-eilandje. Dit was eveneens zo op 4, 5 en 6 april. Groeiende vegetatie ontnam in

Figuur 2. Het mannetje WFYN was de eerste drie jaar gepaard met rood J / wit 0 (RJW0). Dit vrouwtje is op 21 juni 2011 als adulte broedvogel geringd. RJW0 heeft in alle drie jaren langdurig gebroed op een nest, tot wel bijna vier maanden, zonder dat jongen zijn geboren. RJW0 is voor het laatst gezien op 30 augustus 2013. Oostersluis, 16 augustus 2011 (foto Ana Buren).

de loop van mei het zicht op het nest. Op 20, 22 en 25 mei zag ik alleen het wakende mannetje. Op 27 mei kwam ze bij het wakende mannetje. Ze had erg bleke poten en was flink hongerig. Op 1 juni was ze niet langer aan het broeden. In 2013 heeft ze dus bijna twee maanden gebroed. RJWO is voor het laatst gezien op 30 augustus 2013. Ze zat toen samen met WFYN in het broedterritorium langs de Morgensterlaan. Het ontbreken van waarnemingen van RJWO van na die datum is een sterke aanwijzing dat RJWO niet langer in leven is. Er zijn geen waarnemingen van WFYN uit de rest van 2013.

In 2011 hebben WFYN en RJWO hun slagpennen gezamenlijk geruid op een gemeenschappelijke ruiplaats bij de Oostersluis in Groningen, 3½ km naar OZO. Beide zijn hier vanaf 15 augustus gezien. Op 19 augustus waren ze nog niet in de rui. Op 20 augustus waren beide begonnen met de rui. Bij RJWO vielen tijdens het poetsen enkele slagpennen in het water en WFYN leek alle slagpennen al te hebben laten vallen. In 2012 hebben ze gescheiden geruid: WFYN in het broedterritorium en RJWO bij de Oostersluis. Beide zaten op 19 juli in het broedterritorium en waren nog niet in de rui. RJWO zat op 21, 22 en 23 juli bij de Oostersluis. Ze was nog niet in de rui. WFYN zat op 23 juli in het broedterritorium en was één tot enkele dagen in de rui. Op 24 juli had RJWO een flink deel van haar handpennen laten vallen. Op 20 augustus zat ze nog bij de Oostersluis. Op 27 augustus zat ze weer samen met WFYN in het broedterritorium. Haar handpennen waren nog niet volledig uitgegroeid (ruiscore 4). In 2013 zag ik beide vogels op 16 juli bij de Oostersluis. Beide hadden één tot enkele dagen eerder hun slagpennen laten vallen. Op 17 augustus zaten ze nog bij de Oostersluis. Op 19 augustus zaten ze weer in het broedterritorium (beide ruiscore 4). Het tweede vrouwtje (WRYU) heeft in 2013 eveneens bij de Oostersluis geruid. Ze werd hier op 26 juli voor het eerst gezien. Ze was toen nog niet in de rui. Dat was eveneens zo op 28 juli. Op 13 augustus was ze in de rui.

De periode 2014-2015

In 2014 zag ik WFYN voor het eerst op 13 februari. Hij zat langs de Morgensterlaan en was gepaard met WRYU. Het paartje zat hier ook op 16 en 23 februari en op 4 en 6 maart. Op 10 maart zag ik alleen het wakende mannetje. Een dag later zag ik WRYU broeden in dezelfde holte in de knotwilg waar RJWO had gebroed. WRYU was op 7 april nog aan het broeden. Dat was in de rest van april ook het geval (dagelijkse bezoeken tussen 19 april en 1 mei). Op 2 mei was WRYU gehaast aan het foerageren. Op 3, 4, 5 en 6 mei zag ik alleen het wakende mannetje. Op 7 mei lagen beide vogels naast elkaar te slapen. WRYU is daarna niet meer op het nest gezien. Ze was dus na een kleine twee maanden gestopt met broeden. In de rest van mei werd het paartje hier regelmatig gezien. Dat was ook zo op 3 juni. Op 8 en 9 juni zag ik alleen het wakende mannetje. Op 10 juni zag ik WRYU op het nest in dezelfde holte. Op 6 juli waren er nog geen jongen. Op 7 juli waren er vier jongen. Op 12 juli wist een adulte kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus* met een duikvlucht een jong uit het water te pakken. Na enige tijd tuimelde het nog levende jong weer in de vijver. Op 13 juli waren er drie jongen. Deze zijn vliegvlug geworden. Op 2 augustus was WFYN net begonnen met de slagpenrui.

Figuur 3. In 2011 hebben WFYN en RJWO hun slagpennen synchroon geruid op een gemeenschappelijke ruiplaats elders in de stad. Beide vogels hebben ruiscore 2 (de vlaggen van de nieuwe handpennen zijn net zichtbaar). Oostersluis, 31 augustus 2011 (foto Ana Buren).

Hij had alleen nog een deel van de armpennen. Op 10 augustus was WRYU nog niet in de rui (ruiscore 0). Op 16 augustus was ze in de rui en was van haar nieuwe handpennen net een paar mm van de vlag zichtbaar (ruiscore 2). Beide vogels waren weer vliegvlug toen hun jongen ook goed konden vliegen. Na 12 oktober is de familie niet meer in het broedterritorium gezien.

Op 14 januari 2015 zaten WFYN en WRYU weer in het broedterritorium. Op 10 februari zat WRYU op een nest met vier eieren in dezelfde nestholte. Op de avond van 18 maart waren er nog geen jongen. Op de ochtend van 19 maart waren er drie jongen. Alle drie zijn uitgevlogen. Vanaf begin juni zat er nog één vliegvlug jong bij het paartje. Op 7 juni had WRYU een bolle buik. Op 9 juni zat ze op een nest in een andere knotwilg. WFYN was op dat moment bezig met het weggagen van dit jong. Dit jong is op 16 juni voor het laatst gezien. Het nest zat in een ondiepe kuil in een relatief lage knotwilg. Het vrouwtje was hierdoor goed zichtbaar vanaf de grond. De knotwilg stond in het zuidelijk deel van het broedterritorium. Op 11 juli waren er nog geen jongen. Op 12 juli waren er drie jongen. Deze waren er ook nog op 17 juli. Op 20 juli waren er twee jongen. Op 5 augustus was WFYN in de rui ($\pm$ alle slagpennen laten vallen). De twee jongen waren er nog op 29 augustus. Op 1 september was er één jong. Dit jong is vliegvlug geworden. De familie zat nu ten zuiden van het territorium langs de Morgensterlaan. Hier zaten ze ook op 2 september. Op 7 september zaten ze bij de Orionvijver. Dit broedterritorium was op dat moment krap twee weken vacant. De familie zat hier ook na 7 september. Ze zijn hier op 3 oktober voor het laatst gezien. WRYU zat op 19 oktober bij de Oostersluis. Ze was toen nog niet in de rui. Er zijn uit de rest van 2013 geen andere waarnemingen van beide vogels.

De periode 2016-2018

In 2016 werden WFYN en WRYU op 3 februari voor het eerst langs de Morgensterlaan gezien. Op 4 maart had het vrouwtje een bolle buik. Op 6 maart zat ze op een nest in dezelfde lage knotwilg. Dit was ook het geval op 9, 10 en 14 maart. Op 20 maart kreeg ringer Henri Zomer een e-mail van de dierenambulance dat WRYU op die dag dood was aangetroffen bij een druk kruispunt van twee wegen en dat ze de vogel hadden meegenomen. Ik ben meteen gaan kijken. Ik vond op het zebrapad een losse armpen met een lengte van 211 mm. Deze maat past bij de lengte van armpennen van vrouwtjes. De nestboom is enkele tientallen meters ten noorden van dit kruispunt. WFYN stond bij de nestboom te waken. Ik heb de dagen erna het broedterritorium dagelijks bezocht.

Op 21 maart om 11u30 stond WFYN nog steeds te waken bij de nestboom. Dat was ook zo op de middag van 22 maart. Op 23 en 24 maart was WFYN niet langer bij de nestboom aan het waken. Hij was beide dagen alleen. Op 25 maart om 16u15 was hij samen met een nieuw vrouwtje (RJW8, het derde vrouwtje). De vogels stonden naast elkaar

Figuur 4. De Nijlgans WFYN was tussen begin 2014 en 20 maart 2016 gepaard met wit R / geel U (WRYU). Dit vrouwtje was op 8 juni 2011 als jong geringd bij de Orionvijver in Groningen. Het paar heeft in 2014 en in 2015 succesvol gebroed (tweemaal succesvol in 2015, met drie uitgevlogen jongen van het eerste broedsel en één van het tweede broedsel). Morgensterlaan, 15 juni 2014 (foto Klaas van Dijk).

aan de kant van de vijver. Beide waren aan het poetsen en ze maakten voortdurend geluid. Het paartje was hier ook aanwezig op 26, 27 en 30 maart en op zeven dagen tussen 1 en 15 april. Het nieuwe vrouwtje RJW8 had ik in 2016 tweemaal eerder gezien. Ze zat op 7 januari en op 19 maart in een ander deel van de stad en ze was beide malen ongepaard.

Op 17 april zat RJW8 op hetzelfde nest in de lage knotwilg. Dit was ook zo op 20 en 22 april. Op 25 mei om 17u30 zat ze nog op het nest. Er was toen al minimaal één jong. Dit was ook het geval om 21u30. Op 26 mei om 08u30 was het nest leeg en stonden de ouders en negen jongen in het gras bij de nestboom. Op 27 en op 29 mei waren er acht jongen. Op 31 mei en op 3 juni waren er zeven jongen. Op 7 juni waren er zes jongen. Deze zes jongen zijn uitgevlogen. Op 1 augustus was WFYN in de rui (de slagpennen waren ongeveer een dag eerder uitgevallen). De jongen konden nog niet vliegen. Op 5 augustus was RJW8 in de rui (haar slagpennen waren 1-2 dagen eerder uitgevallen). De familie zat in het broedterritorium. Dat was ook zo op 6 augustus. Op 10 augustus zaten alleen de ouders in het broedterritorium. Hun jongen konden toen al vliegen. Vijf zaten een eindje naar het zuiden. Vanaf 12 augustus zaten de ouders opnieuw bij de Orionvijver. Hier zaten ze nog op 31 augustus. Daarna waren ze een tijdlang uit beeld. Op 16, 29 en 30 november en op 5 december zaten ze weer bij de Orionvijver. Op 6 december zaten WFYN en RJW8 langs de Morgensterlaan. Vier dagen later zat RJW8 met een nieuw mannetje, rood 3 / geel V (R3YV), bij de Orionvijver. Het nieuwe paar zat hier ook op 11, 16, 24, 27 en 31 december. WFYN is voor het laatst gezien op 15 en 19 december in weilanden net buiten de stad, ongeveer 1½ km naar het noorden. Het ontbreken van waarnemingen van na deze datum wijst erop dat WFYN niet langer in leven is.

Het nieuwe mannetje R3YV (Arnhem 8.060.728) was op 13 juni 2016 als na 2KJ geringd bij de Orionvijver en had hier toen een broedterritorium met een ongeringd vrouwtje. Het paartje kreeg acht vliegvlugge jongen. De familie was al uitgevlogen toen WFYN en RJW8 naar de Orionvijver verhuisden. Het mannetje R3YV is in 2016 niet bij de Oostersluis gezien. Zijn ruilocatie is onbekend. In 2017 hebben R3YV en RJW8 succesvol gebroed bij de Orionvijver. Op 8 april werden er zeven jongen geboren. Op 15 april waren er nog zes jongen. Alle zes zijn uitgevlogen. RJW8 zat op 16 augustus bij de Oostersluis. Ze was nog niet in de rui. Dat was wel het geval op 23 augustus (ruiscore 1). R3YV is opnieuw niet bij de Oostersluis gezien. Zijn ruilocatie is opnieuw onbekend. In 2014 had het vrouwtje RJW8 ook al bij de Oostersluis geruid (oude pennen op 15 augustus, in de rui op 17 augustus). In 2018 had het paartje R3YV en RJW8 eveneens een broedterritorium bij de Orionvijver. Op 23 maart werd één jong geboren. Dit jong was na drie dagen verdwenen. Eind april 2018 was RJW8 opnieuw aan het broeden. Alle drie nesten lagen op een drijvend eco-eilandje.

Discussie

Het mannetje Nijlgans WFYN was in de zes onderzoeksjaren betrokken bij twee snelle partnerwisselingen. Het eerste geval was na de dood van zijn tweede vrouwtje. Hij had toen slechts vier dagen geen partner. Het tweede geval was een scheiding waarbij zijn derde vrouwtje binnen enkele dagen een nieuwe partner had. Het tweede en het derde vrouwtje waren in de nabijheid van het broedterritorium geboren. Ze vertonen dus geboorteplaatstrouw. Er zijn in Groningen ondertussen ruim tien andere broedgevallen van vrouwtjes met geboorteplaatstrouw en nog geen enkel broedgeval van een mannetje met geboorteplaatstrouw.

WFYN had in deze zes jaren maar liefst vijf mislukte broedsels: drie op een rij bij zijn eerste vrouwtje en het eerste en het laatste broedsel bij zijn tweede vrouwtje. Desondanks heeft WFYN in totaal 13 vliegvlugge jongen gekregen: drie in 2014, drie (eerste broedsel) en één (tweede broedsel) in 2015 en zes in 2016. Bij gebrek aan andere verklaringen lijkt het

aannemelijk dat het niet uitkomen van de eieren van het eerste vrouwtje te wijten is aan haar onvruchtbaarheid. Zekerheid hierover is er echter niet. Deze bijdrage documenteert tevens een nieuw geval voor Groningen van Nijlganzen met een tweede broedsel. Dit is het vierde geval voor Groningen. Twee eerdere gevallen staan in Van Dijk (2015). Het gaat in totaal om drie verschillende vrouwtjes. Ook in Arnhem en in andere Nederlandse steden zijn er paartjes met twee succesvolle broedsels. In 2017 was er in Amsterdam een paartje met drie succesvolle broedsels (Frank Majoor).

In de zes onderzoeksjaren heeft WFYN in twee jaren samen met zijn partner de slagpennen synchroon geruid op een gemeenschappelijke ruiplaats. In de vier andere jaren heeft hij de slagpennen in het broedterritorium geruid: eenmaal gescheiden van zijn partner die synchroon haar slagpennen ruide op de gemeenschappelijke ruiplaats en driemaal tijdens het opgroeien van de jongen. In twee van de drie jaren was de timing zodanig dat hij weer vliegvlug was toen de jongen konden vliegen. In het andere jaar had hij kort voor het vliegvlug worden van de jongen de slagpennen laten vallen. Hetzelfde gold dat jaar voor zijn partner. In het tweede jaar was zijn partner twee weken later begonnen met de rui, in het derde jaar was zijn partner nog niet begonnen met de rui toen de familie is uitgevlogen. Dit wijst erop dat er flink wat variatie is bij de timing en de locatie van de slagpenrui. Ze sluiten aan bij informatie hierover in Van Dijk (2015).

De verplaatsingen naar de Orionvijver in 2015 en in 2016 waren hoogstwaarschijnlijk het gevolg van territoriale interacties met een ander broedpaar. Dit paartje vestigde zich in de loop van 2015 in een territorium ten zuiden van de Morgensterlaan. Het nest zat in de top van een rotte wilg 300 meter ZZO van de Morgensterlaan. De jongen werden op 8 augustus geboren. Er zijn zes jongen uitgevlogen. De familie zat tot en met 13 augustus in dit territorium. Op 14 augustus en op de dagen erna waren ze hier niet langer aanwezig. Op 23 augustus zag ik ze in het broedterritorium langs de Morgensterlaan. Ze zaten ten noorden van WFYN en zijn familie. Hun onderlinge posities waren dus verwisseld. Dit was in de dagen erna ook het geval. Het is lang niet uitgesloten dat het verdwijnen van een halfwas jong

Foto 5. In 2014 hebben beide ouders tijdens het opgroeien van hun jongen hun slagpennen in het broedterritorium geruid. De jongen waren geboren op 7 juli. Het mannetje WFYN was op 2 augustus net begonnen met de rui. Zijn vrouwtje WRYU was op 10 augustus nog niet in de rui (ruiscore 0). Op deze foto waren van haar nieuwe handpennen net een paar mm van de vlag zichtbaar (ruiscore 2). Morgensterlaan, 16 augustus 2014 (foto Klaas van Dijk).

tussen 29 augustus en 1 september van WFYN en zijn partner te relateren is aan de territoriale schermutselingen met deze familie. De familie met de zes jongen zat de rest van de tijd langs de Morgensterlaan. Het mannetje liet tijdens het ringen op 18 september zijn slagpennen vallen. Het vrouwtje had toen nog oude slagpennen. Dat was ook nog zo op 19 oktober. Op 26 oktober was het vrouwtje een paar dagen in de rui. Dit paartje had in 2016 een broedterritorium aan de noordkant van de Morgensterlaan. Het vrouwtje had een nest in een gat in de zijstam van een wilg. De wilg stond pal naast een druk gebruikt basketbalveld. De jongen werden op 22 juni geboren. Er zijn zeven jongen uitgevlogen. De familie is vlot een eindje naar het zuiden opgeschoven. Hierdoor was er voortdurend gebakkelei tussen beide families. Het is aannemelijk dat WFYN en zijn partner door deze familie met zeven jongen uit hun territorium zijn verdreven, toen door de slagpenrui en het vliegvlug worden van de jongen de onderlinge verhoudingen flink waren veranderd.

In de beschrijvingen staan diverse kwesties die alleen hard konden worden gemaakt omdat de waarnemingen van de gekleurde Nijlganzen niet beperkt bleven tot het noteren van plaats en datum. Ook het in kaart brengen van ruiplaatsen is tot mislukken gedoemd als niet wordt genoteerd of gekleurde vogels al dan niet in de slagpenrui zijn. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor vragen over veranderingen in de frequentie van het aandeel Nijlganzen met tweede broedsels in de loop van de tijd en/of over verschillen hierin tussen urbane populaties en populaties die elders broeden. Allerlei basale (broed)biologische kwesties kunnen dus alleen goed worden gedocumenteerd als waarnemers van een gekleurde Nijlgans zich niet alleen beperken tot het noteren van plaats en datum. Voorbeelden van recente publicaties waarbij dergelijke kwesties niet hard gemaakt kon worden zijn Andris et al. (2011) en Hellwig & Fischer (2016). In de eerste publicatie staan gevallen van laat broedende paren Nijlganzen met de opmerking dat het wellicht (deels) tweede broedsels zijn. In de tweede publicatie wordt opgemerkt dat de herkomst van een locale groep ruiers niet duidelijk is omdat de vogels niet zijn gemerkt. Hulscher et al. (2018) is daarentegen een voorbeeld van een recente publicatie waarbij tijdelijke partnerwisselingen bij in Nederland broedende Grote Canadese Ganzen *Branta canadensis* goed konden worden gedocumenteerd omdat van de gemerkte vogels erg veel extra gegevens waren verzameld.

De Nijlganzen in deze studie zijn niet uitgerust met zenders. Er zitten daardoor forse gaten in de levenslopen. Deze gaten zorgen voor onzekerheden en voor minder grip op de gang van zaken (zie Van Dijk 2017 voor bewegingen buiten

Foto 6. Knotwilg langs de zuidkant van de Morgensterlaan in Groningen met WRYU op haar nest en met aan de rechterzijde het wakende mannetje WFYN. Op 20 maart 2016 is WRYU dood aangetroffen bij een druk kruispunt op enkele tientallen meters ten zuiden van deze knotwilg. Morgensterlaan, 6 maart 2016 (foto Klaas van Dijk).

het studiegebied). Daar staat tegenover dat het gebruik van zenders kostbaar is en dat vaak maar een beperkt aantal vogels met zenders wordt uitgerust. Verder zijn er veel zenderstudies waarbij niet in het veld is gekeken wat de vogels daadwerkelijk doen. Ndlovu et al. (2013) stellen bijvoorbeeld dat twee in Zuid-Afrika gezenderde Nijlganzen een jaar oversloegen bij de slagpenrui, maar op geen enkele manier maken ze inzichtelijk hoe ze dit hebben vastgesteld.

Samenvattend is het dus de combinatie van de aanwezigheid van een gekleurde populatie Nijlganzen en het maken van gerichte aantekeningen over gedrag die ervoor zorgt dat inzicht ontstaat in de broedbiologie en de ruistrategie op het niveau van individuele Nijlganzen. De gepresenteerde gegevens schetsen al met al een beeld van een flexibele opportunist die optimaal gebruik weet te maken van open niches in het urbane habitat. Deze flexibiliteit lijkt een van de verklaringen te zijn voor de snelle toename in recente tijden in flinke delen in NW-Europa (Gyimesi & Lensink 2012, met aanvullingen).

Verantwoording en oproep

Mijn dank gaat allereerst uit naar de ringers Frank Majoor, Jeroen Nagtegaal, Rob Voesten en Henri Zomer. Frank Majoor werd deels ondersteund door financiële bijdrages van het Faunafonds en van de provincie Groningen. Alle andere activiteiten zijn uitgevoerd op vrijwillige basis. Verder dank aan Ana Buren (foto's) en alle anderen voor hun hulp en ondersteuning. Vergelijkbare RAS-projecten lopen in Amsterdam, Arnhem, Den Haag en in de provincie Limburg. Hierbij een oproep om te blijven uitkijken naar gekleurde Nijlganzen en om alle waarnemingen steeds te melden, of in geese.org of per e-mail naar Frank Majoor, f.majoor5@upcmail.nl, of naar ondergetekende. We zijn met name geïnteresseerd in vestigingen van broedvogels en in waarnemingen van ruiers buiten de vijf studiegebieden. We verzoeken daarom zulke waarnemingen goed met foto's etc. te documenteren en om van de broedvogels het geslacht te bepalen (zie Van Dijk 2016 voor details).

Summary - Quick changes in pair bonds of Egyptian Geese in the city of Groningen, The Netherlands

This paper is a detailed description of the life histories of four colour-ringed Egyptian Geese *Alopochen aegyptiacus*: the male white F / yellow N (WFYN, photo 1) and his three partners. WFYN was ringed as an adult (after 2CY) on 8 June 2011 and was observed for the last time on 19 December 2016. WFYN was a breeding bird in a city park in Groningen, The Netherlands, in any of the years between 2011 and 2016. WFYN was successively paired with three females. His first partner, red J / white 0 (RJW0, photo 2 & 3), was ringed as an adult breeding bird on 21 June 2011. This female incubated for a prolonged period of time in 2011-2013 (up to almost four months in 2011), young never hatched. RJW0 was observed for the last time on 30 August 2013. His second partner, white R / yellow U (WRYU, photo 4 & 5), was ringed as young in a nearby city park in June 2011. The pair raised three fledglings in 2014 and had a double brood in 2015 (three fledglings from the first brood, one fledgling from the second brood). WRYU was found dead, most likely as road casualty, nearby her nest (photo 6) on 20 March 2016. She was at that moment incubating for around two weeks. WFYN was single for only four days. His third partner, red J / white 8 (RJW8, photo 7), was ringed as young in June 2013 in another city park in Groningen (different parents). RJW8 used the same nest, nine young were hatched on 26 May, six fledged. The pair was seen for the last time on 6 December 2016. On 10 December 2016, RJW8 was paired with another male. This pair bred successfully in a nearby city park in 2017 (six young fledged). I describe as well the timing of the wing moult of the colour-ringed birds and the sites used during wing moult (photo

3 & 5). I argue that several details about the breeding biology and about the moulting strategy of colour-ringed Egyptian Geese can only be documented when observers do not limit themselves to register only date and site of their records.

Literatuur

- Andris K., Gabler E., Hurst J., Münch C., Rupp J. & Westermann K. 2011. Rasche Ausbreitung der Nilgans am südlichen Oberrhein. *Naturschutz südl. Oberrhein* 6: 85-98.
- Cramp S. & Simmons K. 1980. *The birds of the Western Palearctic*, 1 (herdruk). Oxford University Press, Oxford.
- Dijk K. van 2012. Nijlgans zit bijna vier maanden op hetzelfde nest. *De Grauwe Gors* 40: 30-33.
- Dijk K. van 2015. Double broods, post-hatching brood amalgamation and other notes on the breeding biology of Egyptian Geese in the Netherlands. *Ornithological Observations* 6: 217-231.
- Dijk K. van 2016. Over het seksen en het op leeftijd brengen van Nijlganzen. *Op het Vinkentouw* 135: 7-19.
- Dijk K. van 2017. Voorkomen in Fryslân van in Groningen geringde Nijlganzen. *Twirre* 27 (2): 13-18.
- Ginn H. & Melville D. 1983. Moults in birds. *BTO guide* 19. BTO, Tring.
- Gyimesi A. & Lensink R. 2012. Egyptian Goose: an introduced species spreading in and from The Netherlands. *Wildfowl* 62: 126-143.
- Hellwig W. & Fischer J. 2016. Die Ausbreitung der Nilgans im Stadt- und Landkreis Heilbronn bis 2015. Rapport, OAG Heilbronn und Umgebung, Heilbronn.
- Hulscher J., Nienhuis J. & Voslamber B. 2018. Het tijdelijk verbreken van de paarband bij de Grote Canadese Gans. *De Grauwe Gors* 45: 58-61.
- Ndlovu M., Cumming G., Hockey P., Nkosi M. & Mutumi G. 2013. A study of moult-site fidelity in Egyptian Geese in South Africa. *African Zoology* 48: 240-249.

Klaas van Dijk

Foto 7. Het mannetje WFYN was tussen 25 maart en 6 december 2016 gepaard met rood J / wit 8 (RJW8). Dit vrouwtje was op 26 juni 2013 als jong geringd bij de Bernlefvijver in Groningen. Ze heeft in hetzelfde nest gebroed als WFYU (foto 6). Op 26 mei zijn negen jongen geboren. Zes zijn uitgevlogen. Morgensterlaan, 31 mei 2016 (foto Klaas van Dijk).